

MÄSO A KRV

Ako agropriemysel berie brazílskym domorodcom pôdu a život

Pod brazílskym slnkom červenkasto planie zem, po ktorej rachotí naše terénne vozidlo. Z druhej strany svahu sa vlní zelené more lúk a polí; v nich sa sťa ostrovy týčia bujné koruny stromov a lesíkov. V tráve po pás sa pasú hnedé, čierne a biele kravy. Vidiecka idyla, po ktorej prechádzame, sa nachádza v brazílskom federálnom štáte São Paulo. Tu, v najväčšom štáte Latinskej Ameriky, žije viac hovädzieho dobytku ako ľudí – hoci podstatne kratšie: na 207 miliónov obyvateľov pripadá 220 miliónov zvierat. Brazília je najväčší vývozca mäsa na svete. Len hovädzieho mäsa každý rok vyvezie dva milióny ton. Na jeho výrobu treba hodne miesta. Takmer tri štvrtiny brazílskej poľnohospodárskej pôdy sa využívajú na chov dobytku. Plocha, na ktorej sa pasú kravy, je päťkrát väčšia než Nemecká spolková republika. K tomu 230-tisíc štvorcových kilometrov polí, na ktorých sa pestuje krmná sója. Z tejto obrovskej plochy musel ustúpiť les aj ľudia.

Vo filme chceme s Wernerom Bootem ukázať, čo znamená výroba mäsa a krmív pre Brazíliu, pre ľudí a pre prírodu. Už dlhé týždne žiadame predstaviteľov brazílskeho mäso priemyslu o povolenie nakrúcať na ich pasienkoch a vo výkrmniach. Teraz nás poslali do

mestečka Nhandeara dobrých päťsto kilometrov severozápadne od metropoly São Paulo.

Na víšku míňame drevenú bránku. „Beef Passion“ prečítame si na neďalekej tabuli. Pred administratívnym domčekom v tieni starých stromov nás víta Antônio Ricardo Sechis. Muž so šedivými fúzmi a iskrivými očami nás prepíato nadšene zdraví a vedie dolu kopcom k svojim zvieratám. Už z diaľky sa nám zdá, že počujeme hudbu, akú púšťajú vo výťahoch. A naozaj: pod strechou veľkého výbehu, kde sa preháňa niekoľko stoviek čiernych kráv, visia reproduktory. Každých pár minút postrieka zvieratá jemná vodná para z kropiaceho zariadenia.

„Spa Bovino“ je napísané na veľkej tabuli. Teda kúpele pre hovädzí dobytok. Brazílsky mäso priemysel nás poslal na kravskú wellness farmu.

„Moje kravy sú veľmi šťastné. Robíme všetko pre to, aby sa cítili dobre. Pri hudbe sa uvoľnia. Voda zabezpečuje správnu klímu, akú potrebujú pre svoj metabolizmus, aby mohli správne dýchať a dobre spracovať krmivo,“ hovorí Sechis.

„A čo im dávate piť, šampanské?“ spýtam sa.

„Nie, šampanské pijeme my!“ zasmeje sa Sechis. Má dôvod na smiech, veď predáva do brazílskych luxusných reštaurácií a gurmánskych butikov najdrahšie mäso na svete. Zvieratá, ktoré s fučaním natáhujú hlavy do umelého mrholenia, totiž patria do rasy wagyu. Je to japonský hovädzí dobytok, ktorého mäso sa označuje ako známe „Kobe Beef“.

Rodina Antônio Ricarda Sechisa vlastní štyri farmy s 8 500 zvieratami na šesťdesiatich štvorcových kilometroch. Jeho hovädzí dobytok plemien angus, nelore a wagyu sa pasie v susednom štáte Mato Grosso do Sul, sem prichádza až na záverečný výkrm. Každý rok ide na zabíjačku 3 500 zvierat vo veku troch rokov. Nepatrný podiel zo štyridsiatich miliónov kusov hovädzieho dobytku, ktoré sa v Brazílii každoročne premenia na steaky a salámy.

„Všetko, čo zvieratám dáš, ti vrátia,“ vraví Ricardo. „Zomierajú šťastné a dôstojné, lebo sa tešia, že si na nich pochutnáš. Jem ich každý deň, najradšej surové, to ich teší najviac.“

Ricardo dal na pozemku postaviť kaplnku, aby vyjadril vďaku pánbožkovi za toľké krásne mäso. Rozpráva ako mäsiarsky pápež,

recitujúci zo svojej steakovej encykliky: „Zvieratá nám robia úžasnú radosť. Táto radosť z jedenia lahodných zvieracích proteínov je jednoducho fantastická. Preto musím pri zvieratách pracovať, dobre sa o ne starať. Len tak dostanem mäso, ktoré od nich chcem. Som do svojich kráv zaľúbený, áno, ľúbim ich ako svoju manželku!“

„Aj svoju manželku by si zabil a zjedol?“ opýtam sa ho.

„Aby si tomu rozumel, Ricardo, ona je vegetariánka,“ povie na vysvetlenie Werner.

Ricardo na mňa uprie veľké hnedé oči a chlácholivo mi položí ruku na plece: „Ach! Odo dneška nebudeš! Dnes zmeníš svoj názor.“

„Nie.“ Podídem k zvieratám. „Mne sa páčia živé.“

„Nechod' k nim tak blízko!“ zvolá Sechis. „Hnevajú sa na teba!“

„A to už prečo?“

„Lebo cítia, že ich nechceš jesť.“

Firma Ricarda Sechisa Beef Passion je jedna z prvých, ktoré dostali od americkej ekologickej organizácie Rainforest Alliance certifikát trvalo udržateľného hovädzieho mäsa. Tá napríklad zakazuje používanie hormónov a anabolík; pri vykrmovaní sa nesmú aplikovať ani antibiotiká. Okrem toho existujú nariadenia o ochrane životného prostredia, lesa a vody.¹⁴⁴ Ekologické poľnohospodárstvo to však nie je. Ricardo Sechis kŕmi okrem iného sójou, ktorú nakupuje od nadnárodného poľnohospodárskeho koncernu Cargill. Ten spoločne s koncernmi ADM, Bunge, Louis Dreyfus a Avipal kontroluje dve tretiny brazílskeho trhu so sójou. Podiel pestovania geneticky modifikovanej strukoviny tvorí 96 percent. Kým Ricardove kravy môžu hrať aj futbal, inde hynie dažďový prales. Podľa štúdie organizácie Mighty Earth odlesnili v rokoch 2011 a 2015 na území Brazílie, kde koncern Cargill pestuje sóju, dažďový prales s rozlohou dvaapokrát väčšou ako Bodamské jazero.¹⁴⁵

Na vršku za výkrmňou v Nhandeare jazdia medzi rozptýlenými palmami a kravami dvaja muži v kovbojských klobúkoch. Brazílsky mäso priemysel robí reklamu práve takýmito romantickými výjavmi. Nečudo, že nám ako dôkaz prezentuje Ricardov ukážkový podnik. Pravdaže, zvyšných 219,9 miliónov kusov hovädzieho dobytku nežije na wellness farmách. „Myslím si, že náš projekt je dosť jedinečný,“ hovorí Ricardo. „Verím však, že keď

budeme zvieratá chovať udržateľným a prirodzeným spôsobom, zmeníme celý trh s mäsom.“

Mäso požiera les

Za uplynulých päťdesiat rokov sa na celom svete štvornásobne zvýšila výroba mäsa: zo 78 na 308 miliónov ton ročne. Do roku 2050 má narásť na pol miliardy ton. Globálna ročná spotreba mäsa činí podľa Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) 41,3 kilogramu na hlavu. Ľudia v bohatých krajinách zjedia v priemere viac ako dvakrát toľko – 95,7 kilogramu ročne. V takzvaných rozvojových krajinách je to 31,6 kilogramu a v nových industrializovaných krajinách 53,8 kilogramu.¹⁴⁶ Dôsledky ustavične rastúceho hladu po mäse sú vážne. Na chov dobytka sa využíva tretina nezamrznutého zemskeho povrchu a sedemdesiat percent poľnohospodárskej pôdy na svete. Na 33 percentách celosvetovej ornej pôdy sa pestuje krmivo pre zvieratá, v prvom rade sója.

Globálna posadnutosť mäsom zničila v Brazílii za posledných štyridsať rokov takmer štvrtinu lesov. Za obeť pasienkom pre hovädzí dobytok padlo deväťdesiat percent amazonského dažďového pralesa vyklčovaného po roku 1970. Kvôli pasienkom boli zničené aj rozsiahle plochy typických brazílskych saván zvaných cerrado. Savanový les s najbohatším výskytom biologických druhov na svete sa kedysi rozprestieral medzi Amazonom a pobrežím oceánu, od juhozápadu po severovýchod krajiny. Takmer dve tretiny z neho vyrúbali – predovšetkým kvôli monokultúram krmnej sóje a pasienkom hovädzieho dobytka. Od konca deväťdesiatych rokov sa brazílske lesy každoročne scvrkli o rozlohu Belgicka. Tak sa Brazília stala štvrtým najväčším chrličom CO₂ na svete.¹⁴⁷

V roku 2012, tesne pred Konferenciou OSN o životnom prostredí a rozvoji v Riu de Janeiro, schválila vláda nový zákon o ochrane lesov Código Florestal. Vláda si od neho sľubovala, že do roku 2020 sa vyrúbe o osemdesiat percent menej lesov a vypustí o štyridsať percent menej skleníkových plynov. Lenže vplyvná poľnohospodárska loby a veľkostatkári zvaní fazendeiros stihli zmierniť zákon Código Florestal vo svoj prospech natoľko, že jeho požiadavky nedosahujú ani starý, v porovnaní s ním pokrokový zákon o ochrane lesa z roku 1965.

Ten obmedzil klčovanie lesov v amazonskej oblasti na maximálne dvadsať percent výmery pozemkov. Osemdesiat percent lesov malo zostať zachovaných. V savanách sa malo zachovať tridsaťpäť percent plochy, v ostatných lesných oblastiach na juhu Brazílie dvadsať percent. V roku 2001 zákon prvý raz rozšírili o nové ustanovenia. Viac ako tri štvrtiny dažďového pralesa zaradili do ochrannej zóny; vypálený a ilegálne vyklčovaný les museli agrárnici znova zalesniť.¹⁴⁸

Lenže namiesto toho, aby vláda na tomto základe ďalej podnikala kroky proti zakázanému klčovaniu, legalizovala ho prepracovaním zákona o ochrane lesa z roku 2012, a to dokonca so spätnou platnosťou. Nový zákon obsahuje amnestiu oblastí, ktoré boli ilegálne zničené pred rokom 2008. Navyše sa zúžili ochranné zóny; fazendeiros okrem toho dosiahli, že odlesnené plochy do 4,4 štvorcového kilometra sa nemusia obnoviť. Dohromady však tvoria plochu veľkú tristotisíc štvorcových kilometrov.

Zákon obsahuje klauzulu, ktorá legalizuje ilegálny výrub od roku 2008 aj v tom prípade, ak sa plochy podľa zákona opäť nezalesnia. Podobne ako v obchode s emisiami smú agrárnici namiesto renaturácie ilegálne vyklčovaných plôch nakupovať takzvané renaturačné dobropisy od firiem alebo fariem, ktoré na iných miestach vyrúbali menej ako zákonom povolených dvadsať percent dažďového pralesa. S dobropismi sa okrem iného obchoduje na Zelenej burze Bolsa Verde do Rio de Janeiro (BVRio). Zriadili ju približne pol roka po schválení zákona na ochranu lesov. „Zelená burza spúšťa éru, kde v demokraciách nie sú si všetci rovní pred zákonom ani na papieri, lebo BVRio umožňuje agrárnikom vykúpiť sa zo zákonnej povinnosti zachovať istú časť svojho územia v prírodnom stave,“ kritizuje biologička Jutta Killová, ktorá pracuje ako poradkyňa pre organizácie a siete v štátoch globálneho Juhu, napríklad pre medzinárodnú mimovládnu organizáciu World Forest Movement. A čo je ešte horšie, obchod s dobropismi urýchljuje špekulácie s pôdou. V odlahlých amazonských oblastiach sa už uskutočnili špekulatívne nákupy pôdy s cieľom docieľiť obrovský zisk. „Čo bolo doteraz ilegálne – klčovanie viac ako dvadsiatich percent lesov na vlastnom území – sa legitimizuje získavaním kompenzačných dobropisov, dokonca aj keď pochádzajú z oblastí, kde odlesňovanie nebolo plánované,“ hovorí Killová.¹⁴⁹

Koncerny a fazendeiros teda môžu vo svojom výnosnom obchode pokračovať – a to s požehnaním vlády, ktorá zákon o ochrane lesov schválila napriek mohutným protestom miestnych a medzinárodných ekologických organizácií. Veď poľnohospodárske produkty, v prvom rade sója a hovädzie mäso, tvoria viac ako tretinu brazílskeho vývozu.

V roku 2012 sa vyrúbalo menej lesov ako kedykoľvek predtým – hoci plocha 4 500 štvorcových kilometrov je ešte vždy dvakrát väčšia ako Malorka. Za tento pokles treba poďakovať prísnejšiemu starému zákonu o ochrane lesov. Lenže od schválenia nového zákona ničenie lesov znova zreteľne narastá. Hneď v nasledujúcom roku sa opäť zničilo viac lesov, najmä vo federálnom štáte Mato Grosso do Sul, ktorý má pevne v rukách poľnohospodársky priemysel a mäso priemysel. V auguste 2015 až v júli 2016 sa v Brazílii vyrúbalo dvakrát toľko lesov ako v roku 2012.

A práve mäso priemysel so svojimi odberateľmi a dodávateľmi si predsavzal s veľkým haló takzvanú udržateľnosť.

Zelené zvieracie továrne

V miliónovom molochu São Paulo, ktorý robí dojem, akoby pozostával zo samých mrakodrapov a zapchatých ulíc, sa stretávame s Fernandom Sampaiom. Jeho kancelária sa nachádza v jednej z uniformných výškových budov v centre najväčšieho brazílskeho mesta. V čase našej návštevy v marci 2016 je riaditeľom Brazílskej asociácie vývozcov hovädzieho mäsa (ABIEC) a predsedom Brazílskeho okrúhleho stola za udržateľný chov hospodárskych zvierat (GTPS).¹⁵⁰ Ten je aj členom Globálneho okrúhleho stola za trvalo udržateľné hovädzie mäso (GRSB).

Táto iniciatíva svojím zložením pripomína Okrúhly stôl za udržateľný palmový olej: v jeho predsedníctve sedí najväčší mäsový koncern na svete JBS a gigant s rýchlym občerstvením McDonald's. K nim sa pridružuje – už tradične – WWF. K rozšírenému predsedníctvu okrem toho patria poľnohospodársky koncern Cargill a certifikačná organizácia Raiforest Alliance, ktorej pečate so zelenou žabou zdobia aj steaky Antonia Ricarda Sechisa. Spolok dopĺňajú

chemické koncerny Bayer a Dow Agrosiences, farmakologická firma Merck Animal Health a holandská banka Rabobank.

Položím Sampaiovi jednoduchú otázku: „Čo je to trvalo udržateľné hovädzie mäso?“

Sampaio odvetí: „Okrúhly stôl nechce ľudí vychovávať a určovať, čo je trvalo udržateľné a čo nie. Vytvárame štandardy pre celý reťazec tvorby hodnôt. Otázne je, ktoré ukazovatele farmu vylepšujú.“

Prepánajána! „Nechápem, ako môže byť hromadne vyrábané hovädzie mäso trvalo udržateľné.“

„Snažíme sa zefektívniť hospodárske zvieratá. Za menej musíme vyprodukovať viac.“

„Ako to vyzerá v praxi?“

„V prvom rade musíme chovať viac zvierat na jednom hektári, to spotrebuje menej plochy a treba klčovať menej lesov. V druhom rade musíme vyrobiť viac mäsa z jedného zvieraťa. To možno docieľiť šľachtením, lepším krmivom a lepším zdravím. Čím efektívnejšie vyrábame, čím menej miesta a krmiva potrebujeme, tým menej skleníkových plynov vypúšťame. Kedysi sme hovädzí dobytok chovali päť rokov. Dnes osemnásť mesiacov.“

Osemnásť mesiacov. Aká perverzná efektivita, keď si uvedomíme, že kravy sa dožívajú tridsiatich rokov, ak z nich predtým nevyrobíme rezeň alebo guláš.

„Teda hovoríme o *feedlots*?“

„Feedlots nie sú jediný nástroj. Ale zriadime ich viac.“

Feedlots sú obrovské výkrmne pod holým nebom. Hovädzí dobytok tam prežije posledných sto dní pred porážkou po tom, čo väčšinu svojho krátkeho života strávil na pasienkoch. Desaťtisíce zvierat natlačia do ohrady a napchávajú ich hormónmi, antibiotikami a jadrovým krmivom z kukurice a zo sóje. To je už dlhé roky najbežnejší model v USA. Intenzívny chov hospodárskych zvierat pod holým nebom sa nazýva Concentrated Animal Feeding Operation (CAFO). V Spojených štátoch v ňom vegetuje vyše desať miliónov kusov hovädzieho dobytku. Lenže netrpia len zatvorené zvieratá: hormóny poškodzujú aj ľudské zdravie. Množstvá antibiotík, ktoré zvieratám podávajú, sú zodpovedné za všeobecne odolné zárodky infekčných chorôb. A obrovské hromady moču a hnoja, ktoré sa odvádzajú do gigantických, väčšinou otvore-

ných hnojiskových lagún, zamorujú pôdu, vodu a vzduch baktériami, vírusmi, sírnatými plynmi a amoniakom.

Samotná firma Five Rivers Cattle vlastní v Arizone, Colorade, Idaho, Kansase, Oklahome aj v Kanade výkrmne pre viac ako milión kusov hovädzieho dobytku. Hromadné maštale pre ďalší milión zvierat má firma v Austrálii, Mexiku a Portoriku. Five Rivers Cattle je sesterská firma brazílskeho koncernu JBS. Brazílsky podnik, ktorý v päťdesiatych rokoch založil José Batista Sobrinho v São Paule, je v súčasnosti s ročným obratom 43 miliárd eur najväčším producentom mäsa na svete. Štvrtina predaného hovädzieho mäsa na svete pochádza z firmy JBS. Niekdajší rodinný podnik, ktorý aktívne obchoduje aj s kožou a bionaftou, realizuje polovicu svojich obchodov v USA.

Na tomto bezpochyby úspešnom príbehu mala svoj podiel aj brazílska vláda. Brazílska národná rozvojová banka, ktorá patrí brazílskemu ministerstvu rozvoja, priemyslu a zahraničného obchodu, vypíplala firmu JBS veľkorysými úvermi na medzinárodne konkurencieschopné impérium. Štedré peňažné sumy pomohli aj na inom mieste: Joesley Batista, riaditeľ obchodnej spoločnosti JBS a syn zakladateľa, je rovnako ako jeho brat Wesley namočený v obrovskom korupčnom škandále. Od roku 2010 vyplátila mäsiarenská firma 172 miliónov eur vo forme ilegálnych predvolebných sponzorských darov a úplatkov dovedna 1 829 politikom z 28 rozličných strán. Takto si steakový klan kúpil parlamentné hlasy v boji proti nepríjemným zákonom, za odpustenie daňových dlhov a za prístup k interným informáciám. V predvolebnom boji v roku 2014 firma JBS ilegálne nastrkala do vreciek politikov v prepočte sto miliónov eur. Približne tretina súčasného brazílskeho kongresu je podplatená spoločnosťou JBS. Bratia Batistovci uzavreli s brazílskou prokuratúrou dohodu o korunnom svedkovi: vraj pred súdom všetko priznajú a budú spolupracovať s justíciou; navyše ju navedú na „tučnú rybu“. Menovite na bývalého prezidenta Michela Temera, ktorý je takisto po uši namočený v korupcii. Len bratia Batistovci mu dali úplatok štyri milióny eur. Keďže prokuratúre upreli dôležité informácie, skončili vo vyšetrovacej väzbe.¹⁵¹

Firma JBS sa navyše zaplietla do škandálu s pokazeným mäsom. Popri gigantovi s hydínovým mäsom BRF je aj spoločnosť JBS podozrivá, že dlhé roky predávala do celého sveta pokazené mäso, ktoré

preparovala rakovinotvornými látkami, aby prekryla jeho zápach a rozklad. Navyše vraj do mäsových výrobkov pridávala zemiaky, vodu a lepenku.¹⁵² Mäsiarenský koncern vraj systematicky podplácal inšpektorov v bitúnkoch – až sumou šesťtisíc dolárov mesačne.

A práve táto zločinecká firma chce za Okrúhlym stolom za trvalo udržateľné hovädzie mäso zachrániť svet hromadnými výkrmňami. Spolu s inými priemyselnými odvetviami, pre ktoré feedlots znamenajú obrovský kšeft. Pre poľnohospodársku obchodnú firmu Cargill, ktorá v tomto systéme môže predávať ešte viac svojho sójového krmiva. Pre farmakologické koncerny, ktorých lieky sa budú využívať vo väčšej miere. Pre koncern s rýchlym občerstvením McDonald's, ktorý patrí k zákazníkom JBS a potrebuje pre svojich sedemdesiat miliónov zákazníkov každý deň množstvo mäsa na hamburgery. A pre banku Rabobank, ktorá smeruje do krajín globálneho Juhu sporné agrárne investície.

Desať percent hovädzieho dobytku, ktoré v Brazílii ročne porazia, prejde takzvaným konečným výkrmom vo feedlots. Tento podiel sa má do roku 2023 viac ako zdvojnásobiť – zo štyroch na deväť miliónov zvierat –, ako napísala v roku 2014 Rabobank. Vo svojej správe *Beefing up in Brazil: Feedlots to Drive Industry Growth* holandská družstevná banka priam básni o „žiarivých možnostiach“ exportujúceho brazílskeho mäsiarstva a krmovinárskeho priemyslu. Pre takéto zvýšenie výroby by sa museli vybudovať výkrmne pre ďalších 2,5 milióna kusov hovädzieho dobytku. To bude stáť 250 až 500 miliónov amerických dolárov.¹⁵³ To znie ako úverová ponuka.

Niektoré z brazílskych výkrmní v štátoch Mato Grosso, Mato Grosso do Sul a vo federálnom štáte São Paulo patria spoločnosti JBS. Pojmú 140-tisíc až 160-tisíc kusov hovädzieho dobytku. Koncern má okrem toho po celej krajine 36 mäsových tovární. Jasné, že má záujem na rozšírení intenzívneho výkrmu. V nasledujúcich dvadsiatich rokoch v Brazílii prejde viac hovädzieho dobytku z pasienkov do výkrmní, oznámil v roku 2010 lobista LBS Chandler Keys na globálnej konferencii o trvalo udržateľnom hovädzom mäse.¹⁵⁴ Zvolali ju v Denveri spoločnosti Cargill, McDonald's, Schering-Plough Animal Health, Walmart a WWF.

„Nikto z nás by nešiel do takej nemocnice, aké boli pred osemdesiatimi rokmi. To by bolo šialené, nie? Keď však ide o jedlo, všetci akoby sme zastávali názor, že potraviny boli v starých dobrých časoch oveľa lepšie ako dnes,“ hovorí Judith Capperová. Toto je jeden z klasických pseudoargumentov, ktorými prívrženci priemyselného poľnohospodárstva odrovnávajú svojich protivníkov ako neinformovaných a romanticky zaslepených ideológov. Capperová, ktorá si nechá hovoriť „Bovidiva“, je odborná poradkyňa pre mäso spracujúci a potravinársky priemysel; bola hostkou aj na konferencii v Denveri. Citovaná veta pochádza z rozhovoru, ktorý Capperová poskytla environmentálnemu výskumnému centru Breakthrough Institute.¹⁵⁵ V tomto americkom think tanku sa zhromažďujú takzvaní ekomodernisti. Často sa vydávajú za ekoodrodilcov, ktorí konečne prišli k rozumu a obrátili sa takpovediac z Pavla na Šavla. Propagujú „modernizovanú ochranu životného prostredia 21. storočia“. V jeho rámci majú zachrániť klímu a odstrániť hlad na svete technológie, ktoré boli dávno uznané za ničivé, napríklad génová technika, atómová energia, hydraulické štiepenie a priemyselné intenzívne poľnohospodárstvo. Aj toto je podoba greenwashingu. Capperová, ktorá sa prezentuje ako napravená bývalá vegánka, zastáva zhodný názor, že by bolo trvalo udržateľnejšie a šetrnejšie ku klíme, keby sa hovädzí dobytok choval v intenzívnych výkrmniach.

„Keby sme napríklad v USA kompletne prešli na hovädzie mäso z dobytky kŕmeného trávou, vyžiadalo by si to dodatočných 64,6 milióna zvierat, 530-tisíc štvorcových kilometrov pôdy a 135 miliónov ton skleníkových plynov. Mali by sme rovnaké množstvo mäsa, ale obrovské ekologické náklady,“ hovorí Capperová v interview. Možno. Lenže Američania jedia najviac mäsa na svete – neuveriteľných 112 kilogramov na hlavu ročne. Že táto absurdne vysoká spotreba mäsa je povážlivá nielen z hľadiska etiky k zvieratám,¹⁵⁶ ale zanecháva aj ekologické a sociálne dôsledky, to „Bovidivu“ netrápi. Práve naopak. Zatiaľ čo propaguje intenzívny výkrm ako jedinou alternatívu, kritizuje vegánov a vegetariánov: ich „jednorozmerný recept na všetko“ vraj nevyrieši „problémy trvalej udržateľnosti“.¹⁵⁷ Svoje tvrdenie dokladá neslýchanými argumentmi: keby sa vyhovel (údajnému) želaniu vegánov a zostali by nažive všetky americké kravy, v priebehu piatich rokov by obývalo USA vyše šesťsto miliónov kráv.